

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN 2545-3998

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ, КНИЖЕВНИ
И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC, LITERARY
AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 3, NO 5, STIP, MACEDONIA, 2018

ГОД. III, БР. 5
ШТИП, 2018

VOL. III, NO 5
STIP, 2018

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

Год. III, Бр. 5
Штип, 2018

Vol. III, No 5
Stip, 2018

PALMK, VOL 3, NO 5, STIP, MACEDONIA, 2018

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип,
Република Македонија

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, Република Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, Република Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Георгета Раца, Универзитет Банат, Романија
Астрид Симоне Грослер, Универзитет Банат, Романија
Горан Калоѓера, Универзитет во Риека, Хрватска
Дејан Дуриќ, Универзитет во Риека, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Зеки Ѓурел, Универзитет Гази, Република Турција
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Гурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delcev University, Faculty of Philology, Stip,
Republic of Macedonia

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, United States of America
Tole Belcev, Goce Delcev University, Republic of Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delcev University, Republic of Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moscow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Georgeta Rata, Banat University, Romania
Astrid Simone Grosler, Banat University, Romania
Goran Kalogjera, University of Rijeka, Croatia
Dejan Duric, University of Rijeka, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Zeki Gurel, GAZI University, Republic of Turkey
Elena Daradanova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercruyse, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Драгана Кузмановска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Даница Гавриловска–Атанасовска (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ
РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. фах 201
МК-2000 Штип, Македонија

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип:

<http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Dragana Kuzmanovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Danica Gavrilovska-Atanasovska (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST
EDITORIAL COUNCIL
Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip, Macedonia

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip:
<http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

BIBLIOGRAPHIC INFORMATION

Journal Name	PALIMPSEST International Journal for Linguistic, Literary and Cultural Research
Abbreviation	PALMK
ISSN (print)	2545-398X
ISSN (online)	2545-3998
Knowledge field:	UDC 81
UDC code	UDC 82 UDC 008
Article Format	HTML/ PDF; PRINT/ B5
Article Language	Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish, Italian
Type of Access	Open Access e-journal
Type of Review	Double-blind peer review
Type of Publication	Electronic version and print version
First Published	2016
Publisher	Goce Delcev University, Faculty of Philology, Stip, Republic of Macedonia
Frequency of Publication	Twice a year
Subject Category	Language and Linguistics, Literature and Literary Theory, Education, Cultural Studies
Chief Editor	Ranko Mladenoski
Country of Origin	Republic of Macedonia
Online Address	http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL
E-mail	palimpsest@ugd.edu.mk Academia edu https://www.ugd.academia.edu/ PALIMPSESTПАЛИМПСЕСТ
	Research Gate https://www.researchgate.net/profile/Palimpsest_Palimpsest2
Profiles	Facebook Palimpsest / Палимпсест Twitter https://twitter.com/palimpsest22 SCRIBD https://www.scribd.com/user/359191573/Palimpsest-Палимпсест

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

15 ПРЕДГОВОР

Светлана Јакимовска, уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

Svetlana Jakimovska, editor of Palimpsest

ЈАЗИК / LANGUAGE

19 Виолета Јанушева

ИСТИОТ/А/О/Е ВО НОВИНАРСКИОТ ПОТСТИЛ НА
МАКЕДОНСКИОТ СТАНДАРДЕН ЈАЗИК

Violeta Janusheva

THE [SAME] IN THE JOURNALISTIC SUB-STYLE OF THE STANDARD
MACEDONIAN LANGUAGE

31 Игор Станојоски

ЗА И ПРОТИВ УПОТРЕБАТА НА АОРИСТОТ ОД НЕСВРШЕНИТЕ
ГЛАГОЛИ

Igor Stanojoski

USE OF IMPERFECTIVE AORIST: FOR AND AGAINST

43 Марија Леонтик

КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА НА ГЛАСОВИТЕ ВО ТУРСКИОТ И ВО
МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК И НИВНА КЛАСИФИКАЦИЈА

Marija Leontik

CONTRASTIVE ANALYSIS OF THE TURKISH AND MACEDONIAN
SOUNDS AND THEIR CLASSIFICATION

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

61 Chahinda Ezzat

LES VOIX DU « SILENCE » DANS LE SILENCE DE MAHOMET DE SALIM
BACHI

Chahinda Ezzat

VOICES OF “SILENCE” IN THE SILENCE OF MAHOMET BY SALIM BACHI

73 Марија Ѓорѓиева Димова

ПИШУВАЊЕТО КАКО ДОМУВАЊЕ

Marija Gjorgjieva Dimova

WRITING AS A NARRATIVE HOME

87 Nurdan Yeşilyurt

DEDE KORKUT HİKÂYELERİ'NDE İHANET MOTİFİ ÜZERİNE

Nurdan Yeşilyurt

UPON THE THEME OF TREACHERY IN THE BOOK OF DEDE KORKUT

99 Satı Kumartaşlıoğlu

AFYONKARAHİSAR/EMİRDAĞ TÜRKÜLERİNDE COĞRAFYA VE MEKÂN UNSURLARI

Satı Kumartaşlıoğlu

GEOGRAPHY AND PLACE ELEMENTS IN EMIRDAG FOLK SONGS

115 Şerife Seher Erol Çalışkan, Tuğba Teke

TÜRKMEN EFSANELERİNDE NEDİR ŞAH

Sherife Seher Erol Calışhkan, Tugba Teke

NEDIR SHAH IN TURKMENIAN LEGENDS

131 Славчо Ковилоски

ХРИСТЕ ХАЏИ КОНСТАНТИНОВИЧ: ПИСМОВНИК И ЕРМИНИЈА

Slavcho Koviloski

HRISTE HADZHI KONSTANTINOVICH: PISMOVNIK AND ERMINIA

139 Can Şen, Alp Eren Demirkaya

TROYSKİLİ AHMED TACEDDİN'İN RUSYA TÜRKLERİNİN TİYATRO FAALİYETLERİ HAKKINDAKİ BİR YAZISI

Can Şen, Alp Eren Demirkaya

AN ARTICLE OF AHMED TACEDDIN FROM TROYSKI ABOUT THEATER ACTIVITIES OF RUSSIAN TURKS

151 Даниела Андоновска-Трајковска

ТРАГАЊЕ ПО ЕСЕНЦИЈАТА ВО (ВОН)ТЕКСТОВНИТЕ СТРУКТУРИ (КОН „ВО КОЖУРЕЦОТ НА ВЕКОТ“ ОД ВЕСНА МУНДИШЕВСКА-ВЕЛЈАНОВСКА)

Daniela Andonovska-Trajkovska

A QUEST FOR THE ESSENCE IN THE (EXTRA) TEXTUAL STRUCTURES OF “IN THE COCOON OF THE CENTURY” BY VESNA MUNDISHEVSKA-VELJANOVSKA

161 Ивона Мургоска, Мариче Чолакова

РЕАКТУЕЛИЗАЦИЈА НА МИТОТ ЗА АНТИГОНА ВО ДРАМИТЕ НА СОФОКЛЕ И НА ЖАН АНУЈ

Ivona Murgoska, Mariche Cholakova

REACTUALIZATION OF THE MYTH ANTIGONE BY SOPHOCLES AND ANOULIH

КУЛТУРА / CULTURE

179 **Luciana Guido Shrempf**

VIAGGIO NELLA STORIA DELL'ITALIA CONTEMPORANEA ATTRAVERSO I FILM DEGLI ULTIMI VENTI ANNI: DALLA PRIMA GUERRA MONDIALE AD OGGI

Luciana Guido Shrempf

A JOURNEY ACROSS THE HISTORY OF CONTEMPORARY ITALY THROUGH THE MOVIES OF THE LAST TWENTY YEARS: FROM THE FIRST WORLD WAR UNTIL TODAY

197 **Слободан Милошески**

КУЛТУРА НА ЧИТАЊЕ НА ЛИКОВНИТЕ ДЕЛА

Slobodan Milosovski

CULTURE OF READING THE ARTWORK

207 **Петар Намичев, Екатерина Намичева**

ЧАРДАКОТ – ВИТАЛЕН ПРОСТОПЕН ЕЛЕМЕНТ ОД ГРАДСКАТА КУЌА ВО ШТИП ОД 19 ВЕК

Petar Namicev, Ekaterina Namicheva

THE BALCONY LOGGIA - A VITAL SPATIAL ELEMENT OF THE 19TH CENTURY HOUSE IN SH TIP

221 **Стојанче Костов**

ОРСКАТА ТРАДИЦИЈА КАЈ МАКЕДОНСКАТА ДИЈАСПОРА ВО СРБИЈА (ПО ПРИМЕРИ ОД ИСТРАЖУВАЊАТА НА ЕТНОКОРЕОЛОГОТ МИХАИЛО ДИМОСКИ ВО ГЛОГОЊ И ВО ЈАБУКА)

Stojanche Kostov

THE FOLK DANCE TRADITION OF THE MACEDONIAN DIASPORA IN SERBIA (FOLLOWING THE RESEARCHES OF ETHNOCHOREOLOGIST MIHAILO DIMOSKI IN PANCHEVO, KACHAREVO, GLOGONJ AND JABUKA)

233 **Zorica Nikolovska**

DER ÜBERSETZUNGSPROZESS ALS MACHTÄQUILIBRIUM ZWISCHEN VERSCHIEDENEN KULTUREN

Zorica Nikolovska

THE TRANSLATION PROCESS AS A POWER EQUILIBRIUM BETWEEN DIFFERENT CULTURES

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

245 Mohamed El-Halfaoui

LANGUES ET CULTURES DANS LE SYSTEME EDUCATIF MAROCAIN
(ANALYSE DES REPRESENTATIONS)

Mohamed El-Halfaoui

LANGUAGES AND CULTURES IN THE MOROCCAN EDUCATIONAL
SYSTEM (ANALYSIS OF REPRESENTATIONS)

259 Abderrahim Turchli

VERS UNE PROMOTION DE L'ENSEIGNEMENT – APPRENTISSAGE DE
L'INTERCULTUREL A TRAVERS LA LECTURE DE L'ŒUVRE LITTERAIRE
SUBSAHARIENNE

Abderrahim Turchli

TOWARDS THE PROMOTION OF INTERCULTURAL TEACHING-
LEARNING THROUGH READING FRANCOPHONE LITERARY WORK

269 Адријана Хаџи-Николова, Нина Даскаловска

СТРАТЕГИИТЕ ЗА ЧИТАЊЕ ВО НАСТАВАТА ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК

Adrijana Hadji-Nikolova, Nina Daskalovska

READING STRATEGIES IN ENGLISH LANGUAGE INSTRUCTION

281 Ümit Süleymani

MAKEDONYA'DA TÜRKÇE ÖĞRETMEN ADAYLARININ PSİKOLOJİK
ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Ümit Süleymani

A STUDY ON THE PSYCHOLOGICAL PROPERTIES OF TURKISH
TEACHER CANDIDATES IN MACEDONIA

293 Милена Гаврилова, Нина Даскаловска

ИНДИВИДУАЛНИ РАЗЛИКИ МЕЃУ УЧЕНИЦИТЕ И РАЗЛИЧНИ
СТИЛОВИ НА УЧЕЊЕ

Milena Gavrilova, Nina Daskalovska

INDIVIDUAL LEARNER DIFFERENCES AND DIFFERENT LEARNING
STYLES

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

- 307** **Људмил Спасов, Димитар Пандев**
„СТАНДАРДЕН МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК“ ОД АВТОРКАТА ВИОЛЕТА
ЈАНУШЕВА

Ljudmil Spasov, Dimitar Pandev
STANDARDEN MAKEDONSKI JAZIK [STANDARD MACEDONIAN
LANGUAGE] BY VIOLETA JANUSHEVA

- 313** **Ранко Младеноски**
БЕЛЕТРИЗИРАЊЕ НА ТЕОРИЈАТА И ТЕОРЕТИЗИРАЊЕ НА
БЕЛЕТРИСТИКАТА

Ranko Mladenoski
BELLETRIZING OF THE THEORY AND THEORIZING OF THE
BELLETRISTICS

- 331** **Марија Гркова**
ПРАГМАТИЧКАТА КОМПЕТЕНЦИЈА ВИДЕНА НИЗ ОЧИТЕ НА
НАСТАВНИЦИТЕ НА СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ

Marija Grkova
PRAGMATIC COMPETENCE THROUGH THE EYES OF A FOREIGN
LANGUAGE TEACHERS

ДОДАТОК / APPENDIX

- 339** ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“

CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

ПРЕДГОВОР

Почитувана читателке, ценет читателу,

Пред вас го имате петтиот број на меѓународното научно списание *Палимпсест* со кој тоа влегува во третата година од своето постоење. Бавните, но сигурни исчекори кои ние како уредници ги остваруваме со секој нов број на списанието само ни ја потврдуваат увереноста дека сме биле на вистинскиот пат кога ги поставувавме неговите темели. Имено, водени од идејата на нашиот патрон Гоце Делчев дека „светот единствено е поле за културен натпревар меѓу народите“ сметавме дека токму страниците на нашето списание, преку размената на идеи и сознанија, ќе создадат нов простор за културен и научен натпревар. Во тој дух и се определивме трудовите да се објавуваат на повеќе јазици (англиски, француски, германски, италијански, турски и руски јазик), секако негувајќи го, пред сè, мајчиниот македонски јазик. Во тој дух беше и определбата да се објавуваат трудови не само на домашни туку и на странски автори чиј интерес за списанието расте со секој нареден број.

Во петтиот број на списанието во петте рубрики (*Јазик, Книжевност, Култура, Методика на наставата и Прикази*) се распределени вкупно 25 труда. Дел од нив се напишани од страна на автори од Македонија: Виолета Јанушева, Игор Станојоски, Марија Леонтиќ, Марија Ѓорѓиева Димова, Славчо Ковилоски, Даниела Андоновска-Трајковска, Ивона Мургоска, Мариче Чолакова, Лучана Гвидо-Шремпф, Слободан Милошески, Петар Намичев, Екатерина Намичева, Стојанче Костов, Зорица Николовска, Адријана Хаџи-Николова, Нина Даскаловска, Милена Гаврилова, Умит Сулејмани, Људмил Спасов, Димитар Пандев, Ранко Младеноски и Марија Ѓркова. Покрај нив, во рубриката *Книжевност* свој придонес дадоа и Чахинда Езат (Chahinda Ezzat) од Египет, како и Нурдан Јешилјурт (Nurdan Yeşilyurt), Сат' Кумарташл'оглу (Satı Kumartaşlıoğlu), Шерифе Сехер Ерол Чал'шкан (Şerife Seher Erol Çalışkan), Тугба Теке (Tuğba Teke), Џан Шен (Can Şen) и Алп Ерен Демиркаја (Alp Eren Demirkaya) од Турција. Помеѓу преостанатите, рубриката *Методика на наставата* ја збогатија и Мохамед Ел-Халфаи (Mohamed El-Halfaoui) и Абдерахим Турчли (Abderrahim Turchli) од Мароко.

Искажувајќи искрена и длабока благодарност кон сите автори кои дадоа свој придонес за збогатувањето на овој број, воедно ја изразувам и својата цврста убеденост дека културниот и научен натпревар на страниците на *Палимпсест* нема да застане и дека во него ќе продолжат да објавуваат трудови, на големо задоволство на Уредувачкиот одбор и на Редакцискиот совет, наши колешки и колеги од сите континенти.

Светлана Јакимовска, уредник на Палимпсест

FOREWORD

Dear reader,

This is the fifth issue of the international scientific journal *Palimpsest* which enters the third year of its existence. The slow but sure steps forward that we as editors accomplish with each new issue of the journal confirm our conviction that we were on the right track when we laid down its foundations. Namely, led by the idea of our patron Goce Delchev that “the world is only a field for cultural competition among nations”, we believed that the pages of our journal, through the exchange of ideas and knowledge, would create a new space for cultural and scientific competition. In that spirit we decided to publish articles in many languages (English, French, German, Italian, Turkish and Russian), certainly nurturing, above all, our native Macedonian language. In that spirit was the decision to publish articles not only from Macedonian but from foreign authors as well whose interest in the journal grows with every new issue.

In the fifth issue of the journal a total of 25 papers are placed in the five sections (*Language, Literature, Culture, Teaching Methodology and Book Reviews*). Some of them are written by authors from Macedonia: Violeta Janusheva, Igor Stanojoski, Marija Leontik, Maria Gjorgjieva Dimova, Slavcho Kiviloski, Daniela Andonovska-Trajkovska, Ivona Murgoska, Mariche Cholakova, Lucana Guido-Schrempf, Slobodan Miloseski, Petar Namichev, Ekaterina Namicheva, Stojanche Kostov, Zorica Nikolovska, Adrijana Hadzi-Nikolova, Nina Daskalovska, Milena Gavrilova, Umit Sulejmani, Ljudmil Spasov, Dimitar Pandev, Ranko Mladenovski and Marija Grkova. In addition to them, among the contributors to the “*Literature*” section were Chahinda Ezzat from Egypt, as well as Nurdan Yeşilyurt, Satı Kumartaşlıoğlu, Sherife Seher Erol Calışkan, Tugba Teke, Can Şen and Alp Eren Demirkaya from Turkey. The “*Teaching Methodology*” section was also enriched by Mohamed El-Halfaoui and Abderrahim Turchli from Morocco.

Expressing sincere and deep gratitude to all authors contributing to the enrichment of this issue, I also express my firm conviction that the cultural and scientific competition on the pages of *Palimpsest* will not stop, and to the great pleasure of the Editorial Board and the Editorial Council, our colleagues from all continents will continue to publish their articles in the journal.

Svetlana Jakimovska, editor of Palimpsest

КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА НА ГЛАСОВИТЕ ВО ТУРСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК И НИВНА КЛАСИФИКАЦИЈА

Марија Леонтиќ

Универзитет „Гоце Делчев“, Република Македонија
marija.leontik@ugd.edu.mk

Апстракт: Модерната турска азбука содржи 29 букви, а современата македонска азбука има 31 буква. Во турскиот и во македонскиот јазик гласовите се класификуваат во две групи: вокали и консонанти. Во турскиот јазик има 8 вокали (a, e, i, i, o, ö, u, ü) и 21 консонант (b, c, ç, d, f, g, ğ, h, j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z). Македонскиот јазик има 5 вокали (a, e, и, o, y) и 26 консонанти (б, в, г, д, Ѓ, ж, з, с, ј, к, л, љ, м, н, њ, п, р, с, т, ќ, ф, х, ц, ч, џ, ш). Во овој труд ќе се направи контрастивна анализа на турскиот и на македонскиот фонетски систем и ќе се пронајдат нивните сличности и разлики.

Клучни зборови: турски, македонски, вокали, сонанти, консонанти.

1. Вовед

Грамастиката (gramer, dil bilgisi) е дел од науката за јазикот (лингвистиката, dilbilim, lengüistik) и ги опфаќа фонетиката (fonetik, ses bilimi), морфологијата (morfoloji, biçim bilgisi, şekil bilgisi), синтаксата (sentaks, söz dizimi, cümle bilgisi) и семантиката (semantik, anlam bilimi, anlam bilgisi).

Фонетиката (fonetik, ses bilimi) и фонологијата (fonoloji, görevsel ses bilimi) што се делови од науката за јазикот имаат важна улога во изучувањето, проучувањето и анализата на јазиците. Секое студирање и проучување на јазиците започнува на фонетско и на фонолошко рамниште. Фонетиката и фонологијата го проучуваат гласовното рамниште на јазикот. Бидејќи овие две науки го проучуваат гласот со различен пристап, се сметаат за сродни науки што се дополнуваат меѓу себе.

Фонетиката го проучува создавањето на гласовите со одредени говорни органи (усни, непце, заби и сл.) и нивните физички (звучни) својства (јачина, висина, должина, боја). На пример, според местото на образување согласките **b, p, m/ б, п, м** во турскиот и во македонскиот јазик се третираат како уснени согласки, бидејќи усните учествуваат во нивното создавање. Во турскиот збор *hala* (тетка) самогласките /a/ имаат нормална должина, додека во *hâlâ* (сè уште) самогласките /â/ се долги.

Во вториот пример може да се согледа дека должината на истата самогласка врши разликувачка (диференцијална) функција во турскиот јазик. Затоа фонетиката се дели на **артикулациска фонетика**, која ги проучува гласовите од аспект на тоа кои говорни органи учествуваат во нивното создавање, и на **акустичка фонетика**, која ги анализира физичките (звучните) карактеристики на гласовите како што се јачина, висина, должина и сл. Фонетиката ги проучува и гласовните карактеристики, правилата на спојување или редување на гласовите, гласовните појави и гласовните промени. Значи, фонетиката ги разгледува само статичките промени.

Фонологијата го проучува функционирањето на гласовите во јазикот, па затоа се нарекува и функционална фонетика. За фонологијата гласот е елемент кој има функција во јазикот да прави разлика меѓу две или повеќе јазични единици (зборовите). Фонологијата ги проучува смислоразликувачките гласови и динамичките гласовни промени. На пример: *masa/ kasa* // *маса/ каса*. Во овие примери има фонолошки гласовни промени, бидејќи гласовите /*m*/, /*k*/ во турскиот јазик и гласовите /*м*/, /*к*/ во македонскиот јазик даваат различно значење. Според ова може да се заклучи дека фонологијата ја разгледува **смислоразликувачката функција** на гласовите.

Во **фонетиката** предмет на истражување е говорниот глас што се разгледува од неговата материјална, физичка, физиолошка, артикулациска и акустичка страна и се користи терминот **глас**. Во **фонологијата** се испитува говорниот глас од аспект на внесување значенски разлики во зборовите и се употребува терминот **фонема**.

Фонетиката и фонологијата, покрај гласовите, го проучуваат слогот, акцентот, интонацијата и сл. Во тесна врска со овие науки е и правописот.

За секој говорен глас во стандардниот турски и македонски јазик постои графички знак што се нарекува **буква**. Целокупноста на изразот на гласовите со букви според одреден редослед се нарекува **азбука (алфавет)**. Целокупноста на изразот на гласовите во современиот турски јазик со букви според одреден редослед се нарекува **турската азбука (Türk Alfabeti)** има **29 букви** што се наредени според овој редослед: **A a, B b, C c, Ç ç, D d, E e, F f, G g, Ğ ğ, H h, İ i, I ı, J j, K k, L l, M m, N n, O o, Ö ö, P p, R r, S s, Ş ş, T t, U u, Ü ü, V v, Y y, Z z**. Целокупноста на изразот на гласовите во современиот македонски јазик со букви според одреден редослед се нарекува **македонска азбука (македонски алфавет)**. Во **македонската азбука (Makedon Alfabeti)** има **31 буква** што се наредени според следниот редослед: **A a, Б б, В в, Г г, Д д, Ѓ ѓ, Е е, Ж ж, З з, S s, И и, Ј ј, К к, Л л, Љ љ, М м, Н н, Њ њ, О о, П п, Р р, С с, Т т, Ќ ќ, У у, Ф ф, Х х, Ц ц, Ч ч, Џ џ, Ш ш**.

Во дијалектологијата на секој јазик има повеќе гласови отколку што постојат букви во азбуката и гласови во стандардниот (литературен) јазик. Буквите во азбуката на секој јазик се подготвуваат според

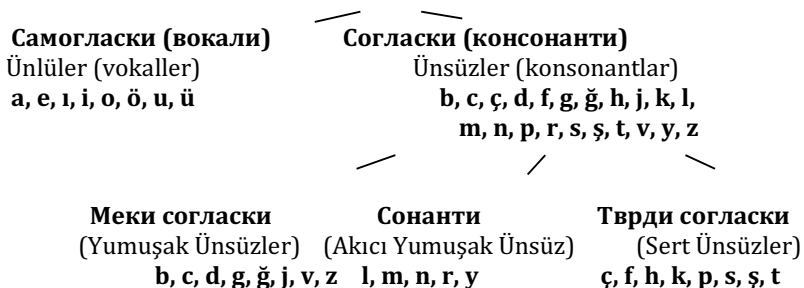
гласовите на говорот или говорите што се земаат за основа на стандардниот јазик. **Стандардниот турски јазик** е базиран на **истанбулскиот говор** и **турската азбука** има **29 букви**. Турската азбука, земајќи ги за основа латинските букви, се усвои на ден 1 ноември 1928 година. **Стандардниот македонски јазик**, во поширока смисла, за основа го има **западномакедонското наречје** што ги опфаќа **велешкиот, прилепскиот, поречкиот, кичевскиот, дебарскиот, охридскиот, демирхисарскиот и битолскиот говор** и **македонската азбука** има **31 буква**. (Конески, 1987, стр. 61-63). Македонската азбука, земајќи ги за основа кирилските букви, се прогласи на 5 мај 1945 година од страна на Народната влада на федерална Македонија.

2. Поделба на гласовите во турскиот и во македонскиот јазик

Гласовите во турскиот и во македонскиот јазик се делат на **самогласки/ вокали (ünlü/ vokal)** и **согласки/ консонанти (ünsüz/ konsonant)**. При изговарање на вокалите, воздушната струја не наидува на пречка и затоа тие во турскиот и во македонскиот јазик се позвучни од консонантите. При изговорот на консонантите, воздушната струја среќава пречки што предизвикуваат намалување на звучноста на консонантите. Консонантите зависно од пречката се разликуваат со различен степен на звучност во турскиот и во македонскиот јазик – најзвучни се сонантите, помалку звучни се звучните консонанти, а најмалку звучни се беззвучните согласки.

Во **стандардниот турски јазик** има осум самогласки: **а, е, и, о, ö, у, ü** и дваесет и една согласка: **б, с, ç, д, ф, г, ğ, х, ј, к, л, м, н, п, р, с, ş, т, в, у, з**.

ГЛАСОВИ ВО ТУРСКИОТ ЈАЗИК (TÜRKÇEDE SESLER)

Во **стандардниот македонски јазик** има пет самогласки: **а, е, и, о, у** и 26 согласки: **б, в, г, д, Ѓ, ж, з, с, ј, к, л, љ, м, н, њ, п, р, с, т, Ќ, ф, х, ц, ч, џ, ш**.

ГЛАСОВИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК
(MAKEDONCADA SESLER)

Самогласки (вокали)
Ünlüler (vokaller)
а, е, и, о, у

Согласки (консонанти)
Ünsüzler (konsonantlar)
б, в, г, д, ѓ, ж, з, с, ј, к, л, љ, м, н,
њ, п, р, с, т, ќ, ф, х, ц, ч, џ, ш

Звучни согласки
(Yumuşak Ünsüzler)
б, в, г, д, ѓ, ж, з, с, ц

Сонанти
(Akıcı Yumuşak Ünsüz)
р, л, љ, м, н, њ, ј

Безвучни согласки
(Sert Ünsüzler)
п, ф, к, т, ќ, ш, с, ц, ч, х

2.1. Самогласки/ вокали (ünlü/ vokal) во турскиот и во македонскиот јазик

2.1.1. Во стандардниот турски јазик има осум самогласки/вокали (ünlü/ vokal): **а, е, и, о, ѓ, у, љ.** Во изворниот турски јазик самогласките имаат нормална должина. Долгите самогласки во турскиот јазик се навлезени од други јазици.

Самогласките во турскиот јазик се класификуваат според следниве критериуми:

- А. Според местото на образување и положбата на јазикот;**
- Б. Според положбата на усните;**
- В. Според степенот на отвореност на устата.**

А. Според местото на образување и положбата на јазикот во усната празнина (Çıkış yeri ve dilin durumuna göre): Самогласките се образуваат на предната или задната страна на усната празнина. Кога јазикот се наоѓа во задниот дел на усната празнина, се образуваат тврдите (задни) самогласки, а кога се наоѓа во предниот дел, се создаваат меките (предни) самогласки. Според ова самогласките во турскиот јазик се класификуваат на:

- а) тврди (задни) самогласки (kalm/ art ünlüler): а, и, о, у;**
- б) меки (предни) самогласки (ince/ ön ünlüler): е, и, ѓ, љ.**

Б. Според положбата на усните (Dudakların durumuna göre): Кога се образуваат самогласките, усните се исправаат или се заокружуваат. При права положба на усните се образуваат рамни самогласки, а при кружна форма на усните се создаваат кружни самогласки. Самогласките според положбата на усните се делат на:

- а) рамни (незаокружени) самогласки (düz ünlüler): а, е, и, и;**
- б) кружни (заокружени) самогласки (yuvarlak ünlüler): о, ѓ, у, љ.**

В. Според степенот на отвореност на устата (Ağzın açıklığına göre): Кога долната и горната вилица се оддалечуваат, се образуваат широки самогласки. При меѓусебно доближување на долната и на горната вилица се стеснува отвореноста на устата и се создаваат тесни самогласки. Во турскиот јазик самогласките според степенот на отвореност на устата се класификуваат на:

а) широки самогласки (geniş ünlüler): a, e, o, ö;

б) тесни самогласки (dar ünlüler): ı, i, u, ü.

Карактеристиките на самогласките во турскиот јазик можеме да ги прикажеме на следнава табела:

Класификација на самогласките во турскиот јазик Türkçede Ünlülerin Sınıflandırılması					
	2. според положбата на усните dudakların durumuna göre	рамни/незаокружени вокали düz ünlüler		заокружени вокали yuvarlak ünlüler	
	3. според степенот на отвореност на устата ağzın açıklığına göre	широки geniş	тесни dar	широки geniş	тесни dar
1. според местото на образување и положбата на јазикот Çıkış yeri ve dilin durumuna göre	тврди (задни) самогласки kalın (art) ünlüler	a	ı	o	u
	меки (предни) самогласки ince (ön) ünlüler	e	i	ö	ü

Самогласките се гласови кои може самостојно да се пројават. Во турскиот јазик само самогласките може да образуваат слог. Во турскиот јазик еден збор има онолку слогови колку што има самогласки. Самогласките самостојно може да бидат слогови (ü-ni-ver-si-te/ универзитет, e-tik/ етика, a-na-nas/ ананас).

2.1.2. Во стандардниот македонски јазик има пет самогласки/вокали (ünlü, vokal): a, e, и, o, у. Самогласките во турскиот јазик се класификуваат според следниве критериуми:

А. Според положбата на јазикот во усната празнина во хоризонтала;

Б. Според степенот на издигањето на јазикот кон непцето во вертикала;

В. Според положбата на усните.

А. Според положбата на јазикот во усната празнина во хоризонтала (Ağızda dilin durumuna göre): Самогласките се образуваат на предната, средната или задната страна на усната празнина со движењето на јазикот напред или назад. Кога предниот дел на јазикот се наоѓа во предниот дел на усната празнина, се образуваат предните самогласки **е** и **и**, кога се наоѓа во средниот дел се создава средната самогласка **а**, а кога е во задниот дел се образуваат задните самогласки **о** и **у**. Според ова, самогласките во македонскиот јазик се класификуваат на:

- а) предни самогласки (ön ünlüler): е, и;**
- б) средни самогласки (orta ünlüler): а;**
- в) задни самогласки (art ünlüler): о, у.**

Б. Според степенот на издигањето на јазикот кон непцето во вертикала (Ağızda dilin yüksekliğine göre): При изговорот на самогласките степенот на издигањето на јазикот кон непцето е различен. Јазикот е високо издигнат при изговорот на самогласките **и** и **у**, средно е издигнат при образувањето на **е** и **о**, а е ниско издигнат при артикулацијата на самогласката **а**. Според ова самогласките во македонскиот јазик се групираат на:

- а) високи самогласки (yüksek ünlüler): и, у;**
- б) средно високи самогласки (orta yüksek ünlüler): е, о;**
- в) ниска самогласка (alçak ünlüler): а.**

В. Според положбата на усните (Dudakların durumuna göre): Кога се образуваат самогласките, усните се исправаат или се заокружуваат. При права положба на усните се образуваат незаокружените самогласки **а**, **е**, **и**, а при кружна форма на усните се создаваат заокружените самогласки **о** и **у**. Самогласките според положбата на усните се делат на:

- а) незаокружени самогласки (düz ünlüler): а, е, и;**
- б) заокружени самогласки (yuvarlak ünlüler): о, у.**

Карактеристиките на самогласките во македонскиот јазик можеме да ги прикажеме на следнава табела:

Класификација на самогласките во македонскиот јазик				
	3. според положбата на усните	незаокружени вокали		заокружени вокали
	1. според положбата на јазикот во усната празнина во вертикала	предни самогласки	средна самогласка	задни самогласки

2. според степенот на издигањето на јазикот кон непцето во вертикала	високи самогласки	и		у
	средни самогласки	е		о
	ниски самогласки		а	

Во македонскиот јазик само самогласките може да образуваат слог и во еден збор има онолку слогови колку што има самогласки. Самогласките самостојно може да бидат слогови (у-ни-вер-зи-тет/ üniversite, е-ти-ка/ etik, а-на-нас/ ananas). Само сонантот /p/ кога ќе се најде меѓу две согласки или на почетокот на зборот пред согласка, може да функционира како самогласка и да биде носител на слог (вр-неж/ yağış, вр-ба/ söğüt, 'p-го-су-ва/ paslan-).

2.2. Согласки/ консонанти (ünsüz/ konsonant) во турскиот и во македонскиот јазик

2.2.1. Во стандардниот турски јазик има дваесет и една согласка (ünsüz, konsonant) што се прикажуваат со следните букви: **b, c, ç, d, f, g, ğ, h, j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z.**

Согласките во турскиот јазик се класификуваат според следните карактеристики:

- A. Според треперењето на гласните жици (според звучност);**
- Б. Според местото на образување;**
- В. Според начинот на образување.**

A. Според треперењето на гласните жици (според звучност) (Ses tellerinin titreşimi bakımından): Во оваа класификација улогата на гласните жици е многу голема. Кога ќе ги затрепери гласните жици воздухот што доаѓа од белите дробови, се образуваат звучни (меки) согласки. Кога гласните жици нема да затреперат, се создаваат безвучни (тврди) согласки. Согласките во турскиот јазик, зависно од тоа дали гласните жици треперат или не, се делат на:

- а) сонанти (akıcı yumuşak ünsüzler): l, m, n, r, y;**
- б) звучни (меки) согласки (yumuşak, sedalı, tonlu ünsüzler): b, c, d, g, ğ, j, v, z;**
- в) безвучни (тврди) согласки (sert, sedasız, tonsuz ünsüzler): ç, f, h, k, p, s, ş, t.**

Одредени звучни согласки имаат свој безвучен пар:

сонанти akıcı yumuşak ünsüzler	l	m	n	r	y			
звучни согласки yumuşak ünsüzler	b	c	d	g	ğ	j	v	z
безвучни согласки sert ünsüzler	p	ç	t	k	h	ş	f	s

Звучните согласки **l, m, n, r, y** немаат свој безвучен пар. Овие согласки со некои карактеристики личат на самогласките. Во некои јазици овие согласки се нарекуваат **сонанти (sonant, akıcı yumuşak ünsüz)**.

Б. Според место на образување (Oluşum noktalarına göre):

Според овој критериум согласките се класификуваат според местата на пречки во устата. Согласките се образуваат наидувајќи на пречки како што се усни, заби – усни, заби, непца, непца – заби, грклан и сл. Според образувањето на согласките постојат следниве согласки:

а) Уснени согласки (dudak ünsüzleri): b, p, m;

б) Забно-уснени (diş-dudak ünsüzleri): f, v;

в) Забни согласки (diş ünsüzleri): d, t, n, s, z;

г) Непчено-забни (damak-diş): c, ç, j, ş;

д) Непчени согласки (damak ünsüzleri):

- **преднонепчени согласки (ön damak ünsüzleri): g, ğ, k, l, r, y** (со меки самогласки);

- **заднонепчени согласки (arka damak ünsüzleri): g, ğ, k, l** (со тврди самогласки).

ѓ) Грлена согласка (gırtlak ünsüzü): h.

Консонантите **g, ğ, l, k** се употребуваат и со тврди и со меки самогласки. Нивниот карактер се препознава од самогласката што се наоѓа до нив.

В. Според начинот на образување (според степенот на допир на говорните органи) (Ses organlarının temas derecesi bakımından):

Според оваа класификација степенот на допир на говорните органи е целосен или нецелосен.

а) Преградни согласки (согласки со целосен допир на говорните органи) (Temas derecesi tam olanlar, süreksiz ünsüzler): b, c, ç, d, g, k, p, t. При образување на овие согласки гласовните органи што се наоѓаат на гласовниот пат се целосно споени, а тоа значи дека гласовните органи целосно го затвораат гласовниот пат.

б) Теснински согласки (согласки со нецелосен допир на говорните органи) (Temas derecesi tam olmayanlar, temas derecesi gevşek olanlar, süreklı ünsüzler): f, ğ, h, j, l, m, n, r, s, ş, v, y, z. При образување на овие согласки, гласовните органи што се наоѓаат на

гласовниот пат не се целосно споени. Воздушната струја минува низ тесниот или широкиот отвор што се наоѓа на гласовниот пат и при тоа образува **теснинска согласка (sürekli ünsüz)**. Теснинските согласки според степенот на допир се делат на две групи:

- **малотеснински согласки (sızıcı sürekli ünsüzler): f, ğ, h, j, s, ş, v, z.** Овие согласки се образуваат со минување, струење на воздушната струја низ тесен премин;

- **широкотеснински согласки (akıcı sürekli ünsüzler): l, m, n, r, y.** Овие согласки се оформуваат со слободно минување на воздушната струја низ широк премин. Значи овие согласки се создаваат кога гласовниот пат е широк.

Карактеристиките на согласките во турскиот јазик можеме да ги прикажеме со следната табела:

Класификација на консонантите во турскиот јазик Türkçedeki Ünsüzlerin Sınıflandırılması								
3. според начин на образување ses organlarının temas derecesi bakımından		2. според место на образување oluşum noktalarına göre						
		уснени dudak	забно- уснени diş-dudak	забни diş	непчено- забни damak- diş	предно непчени ön damak	задно непчени art damak	грлени gırtlak
Преградни süreksiz		b, p		d, t	c, ç	g, k	g, k	
теснински sürekli	малотес- нински sızıcı		v, f	s, z	j, ş	ğ	ğ	h
	широкотес- нински akıcı	m		n		l, r, y	l	
1. според треперење на гласните жици (според звучност) ses tellerinin titreşimi bakımından								
сонанти - akıcı yumuşak		l, m, n, r, y						
звучни - yumuşak		b, c, d, g, j, v, z, ğ						
безвучни - sert		p, ç, t, k, ş, f, s, h						

Согласките во турскиот јазик се гласови што не може самостојно да образуваат слог, само заедно со самогласка може да формираат слог.

2.2.2. Во стандардниот македонски јазик има 26 согласки (консонанти) што се прикажуваат со следните букви: б, в, г, д, ё, ж, з, с, ј, к, л, љ, м, н, њ, п, р, с, т, ќ, ф, х, ц, ч, џ, ш.

Согласките во македонскиот јазик се класификуваат според следните карактеристики:

- A. Според звучност;**
- Б. Според место на образување;**
- В. Според начин на образување.**

А. Според звучност: Воздушната струја при образувањето на сонантите и звучните согласки ги затреперува гласните жици, а при изговорот на безбучните согласки тие не треперат, туку мируваат. Сонантите се позвучни од звучните согласки и според својата звучност тие се најблиски до самогласките. Затоа сонантот **р**, во одредени случаи, може да функционира како самогласка. Врз основа на акустичките својства, звучните и беззвучните согласки се редат во парови, при што секоја звучна има беззвучен парник, а само **х** нема свој звучен парник. Според треперењето или мирувањето на гласните жици согласките може да се поделат на следните групи:

- а) сонанти: р, л, љ, м, н, њ, ј;**
- б) звучни: б, в, г, д, Ѓ, ж, з, с, ш, ц;**
- в) беззвучни: п, ф, к, т, Ќ, ш, с, ц, ч, х.**

Б. Според местото на образување: Со овој критериум се укажува на местото каде што се создава пречка при изговорот на согласките (усна, заби, непца и сл.) Според местото на образување согласките се класификуваат на:

- а) уснени (лабијални): б, п, м, в, ф;**
- б) забновенечни (дентално-алвеоларни): д, т, л, н, с, з, ц, ш;**
- в) венечни (алвеоларни): ж, ш, ц, ч, љ, р;**
- г) тврдопечени (палатални): Ѓ, Ќ, ј, њ;**
- д) меконепчени (веларни): к, г, х.**

В. Според начинот на образување: Оваа поделба се темели на видот на пречката на патот на воздушната струја при изговорот на согласките што може да биде во вид на преграда, теснина, преграда што веднаш преминува во теснина. Воздушната струја при изговорот на преградните согласки се задржува еден момент кај краткотрајната целосна преграда создадена од јазикот или усните и потоа ја руши, а кај теснинските согласки таа минува низ теснината направена од јазикот, забите и непцето. Кај преградно-теснинските согласки воздушната струја прво ја руши краткотрајната преграда на која наидува, а потоа почнува да струи во теснината што веднаш се создава на истото место. Според начинот на образување согласките се делат на:

- а) преградни или избувливи (оклузивни): п, б, м, т, д, н, њ, к, г;**
- б) теснински или струјни (фрикативни): с, з, ш, ж, в, ф, л, љ, ј, р,**

х;

- в) преградно-теснински (африкативни): Ќ, Ѓ, ч, ц, ш, ц.**

Карактеристиките на согласките во македонскиот јазик можеме да ги прикажеме со следната табела:

Класификација на консонантите во македонскиот јазик					
2. според начин на образување	1. според место на образување				
	уснени (лабијални)	забновенечни (дентално-алвеоларни)	венечни (алвеоларни)	тврдопечени (палатални)	меконепчени (веларни)
преградни (избувливи)	б, п, м	д, т, н		њ	г, к
теснински (струјни)	в, ф	з, с, л	ж, ш, љ, р	ј	х
преградно-теснински (африкативни)		с, ц	џ, ч	ќ, ѓ	
3. според звучност					
сонанти	р, л, љ, м, н, њ, ј				
звучни	б, в, г, д, ѓ, ж, з, с, ш, ц				
безвучни	п, ф, к, т, ќ, ш, с, џ, ч, х				

Согласките во македонскиот јазик заедно со самогласка може да формираат слог. Сонантот **р** може да биде согласка, а во одредени случаи да има улога на самогласка и да биде **слоготворен глас**. Овој глас во улога на **самогласно (вокално)** или **слоготворно р** се јавува во следниве случаи: 1. кога ќе се најде меѓу две согласки (прв/ birinci, прст/ parmak, вр-неж/ yağış, врба/ söğüt); 2. кога ќе се најде на почетокот на зборот пред согласка (’рж/ çavdar, ’рѓа/ pas). Самогласното **р** на почетокот на зборот (’р-ѓо-сува/ paslan-) и по префикс што завршува на самогласка (за’рѓави/ paslan-) се бележи со **апостроф (’)**.

3. Заклучок

Стандардниот турски јазик е базиран на истанбулскиот говор и турската азбука има 29 букви. Турската азбука, земајќи ги за основа латинските букви, се усвои на ден 1 ноември 1928 година.

Основата на стандардниот македонски јазик има свој развој. Во 1903 година Крсте Мисирков во делото „За македонските работи“ за основа на македонскиот литературен јазик ги предложи централните говори, односно велешкиот, прилепскиот, битолскиот и охридскиот говор. Јазичната комисија во 1945 година за основа на македонскиот литературен јазик го зеде централното наречје што ги опфаќа прилепскиот, битолскиот, велешкиот и кичевскиот говор. (Кепески, 1985, стр. 42). Но, подоцна Блаже Конески забележа дека централните говори се влеваат во западномакедонското наречје што претставува најголема говорна целост и претставува основа на стандардниот македонски јазик.

Западномакедонското наречје се распространува од Скопје кон Велес, Прилеп, Поречија, Кичево, Дебарца, Охрид, Демир Хисар и Битола. (Конески, 1987, стр. 61-62). Според ова стандардниот македонски јазик за основа го има западномакедонското наречје и македонската азбука има 31 буква. Македонската азбука, земајќи ги за основа кирилските букви, се прогласи на 5 мај 1945 година.

Во стандардниот турски јазик има осум самогласки: **а, е, и, о, ѓ, у, ü** и дваесет и една согласка: **б, с, џ, д, ф, г, љ, ж, з, с, ј, к, л, љ, м, н, њ, п, р, с, т, к, ф, х, ц, ч, џ, ш**. Самогласките во турскиот јазик и во македонскиот јазик се класификуваат според следниве критериуми:

Класификација на самогласките во македонскиот јазик	Класификација на самогласките во турскиот јазик
<p>А. Според местото на образување и положбата на јазикот</p> <p>а) тврди (задни) самогласки : а, и, о, у</p> <p>б) меки (предни) самогласки: е, и, ѓ, ü</p> <p>Б. Според положбата на усните</p> <p>а) рамни/ незаокружени самогласки: а, е, и, i</p> <p>б) кружни/ заокружени самогласки: о, ѓ, у, ü</p> <p>В. Според степенот на отвореност на устата</p> <p>а) широки самогласки: а, е, о, ѓ</p> <p>б) тесни самогласки: и, i, у, ü</p>	<p>А. Според положбата на јазикот во усната празнина во хоризонтала</p> <p>а) предни самогласки: е, и</p> <p>б) средни самогласки: а</p> <p>в) задни самогласки: о, у</p> <p>Б. Според степенот на издигањето на јазикот кон непцето во вертикала</p> <p>а) високи самогласки: и, у</p> <p>б) средно високи самогласки: е, о</p> <p>в) ниска самогласка: а</p> <p>В. Според положбата на усните</p> <p>а) незаокружени самогласки: а, е, и</p> <p>б) заокружени самогласки: о, у</p>

Согласките во турскиот јазик и во македонскиот јазик се класификуваат според следниве критериуми:

Класификација на самогласките во македонскиот јазик	Класификација на самогласките во турскиот јазик
<p>А. Според звучност</p> <p>а) сонанти: л, м, н, г, у</p> <p>б) звучни (меки) согласки: б, с, д, г, љ, ж, ј, в, з</p> <p>в) беззвучни (тврди) согласки: џ, ф, х, к, р, с, џ, т</p> <p>Б. Според место на образување</p> <p>а) Уснени согласки: б, р, т</p> <p>б) Забно-уснени: ф, в</p> <p>в) Забни согласки: д, т, н, с, з</p> <p>г) Непчено-забни: с, џ, ј, џ</p> <p>д) Непчени согласки:</p> <p>-преднонепчени согласки: г, љ, к, л, г, у (во опкружување со меки самогласки)</p> <p>-заднонепчени согласки: г, љ, к, л</p>	<p>А. Според звучност</p> <p>а) сонанти: р, л, љ, м, н, њ, ј</p> <p>б) звучни: б, в, г, д, ф, ж, з, с, џ, ц</p> <p>в) беззвучни: п, ф, к, т, к, ш, с, ц, ч, х</p> <p>Б. Според место на образување</p> <p>а) уснени: б, п, м, в, ф</p> <p>б) забновенечни: д, т, л, н, с, з, ц, с</p> <p>в) венечни: ж, ш, ц, ч, љ, р</p> <p>г) тврдопечени: ф, к, ј, њ</p> <p>д) меконепчени: к, г, х</p> <p>В. Според начин на образување</p> <p>а) преградни или избувливни: п, б, м, т, д, н, њ, к, г</p> <p>б) теснински или струјни: с, з, ш, ж, в, ф, л, љ, ј, р, х</p>

<p>(во опкружување со тврди самогласки) ğ Грлена согласка (gırtlak ünsüzü): h В. Според начин на образување а) Преградни согласки: b, c, ç, d, g, k, p, t. б) Теснински согласки: f, ğ, h, j, l, m, n, r, s, ş, v, y, z. -малотеснински согласки: f, ğ, h, j, s, ş, v, z. -широкотеснински согласки: l, m, n, r, y</p>	<p>в) преградно-теснински: k, ğ, ç, c, s, ç</p>
---	---

Во турскиот и во македонскиот јазик самогласките образуваат слог и самостојно може да бидат слогови. Во двата јазика еден збор има онолку слогови колку што има самогласки. Согласките во турскиот и во македонскиот јазик се гласови што не може самостојно да образуваат слог, само заедно со самогласка може да формираат слог. Само сонантот **p** во македонскиот јазик, во одредени случаи, може да функционира како самогласка и да биде носител на слог.

Овие самогласки и согласки во турскиот и во македонскиот јазик поврзувајќи се меѓусебно ги создале зборовите со кои човекот успева да ги искаже своите најпрефинети мисли, чувства и желби во турскиот и во македонскиот јазик.

Библиографија

1. Ergin, Muharrem. (2002). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınevi.
2. Banguoğlu, Tahsin. (1990). *Türkçenin Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
3. Banarlı, Sâmî Nihad. (2011). *Türkçenin Sırları*. İstanbul: Kubbealtı Yayınları.
4. Karaağaç, Günay. (2015). *Türkçenin Ses Bilgisi*. İstanbul: Kesit Yayınları.
5. Leontik, Mariya. (2014). *Temel Türkçe Dil Bilgisi*. Skopje.
6. (2005). *Yazım Kılavuzu*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

*

1. Бојковска, Стојка. Ѓуркова, Минова Лилјана. Пандев, Димитар. Цветковски Живко. (2008). *Општа граматика на македонскиот јазик*. Скопје: Просветно дело.
2. Димкова, Пановска Искра. (2010). *Практикум по правопис со правоговор на македонскиот литературен јазик*. Скопје.
3. Кепески, Круме. (1985). *Граматика на македонскиот литературен јазик*. Скопје: Просветно дело.
4. Конески, Блаже. (1987). *Граматика на македонскиот литературен јазик*. Скопје: Култура.
5. Конески, Блаже. (2001). *Историска фонологија на македонскиот јазик*. Скопје: МАНУ-Култура.

6. Саздов, Симон. (2007). *Современ македонски јазик 1, 2, 3, 4*. Скопје: Табернакул.
7. Спасов, Људмил. Митиќ, Катеина. (2009). *Практикум по фонетика и фонологија на современиот македонски стандарден јазик со вежби од правописот и правоорот*. Скопје: Боро Графика.
8. Христовски, Александар. (1995). *Грамматика на македонскиот литературен јазик*. Скопје.
9. (2017). *Правопис на македонскиот јазик*. Второ издание. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Култура.

Marija Leontik

Goce Delchev University, Republic of Macedonia

**Contrastive Analysis of the Turkish and Macedonian Sounds and Their
Classification**

Abstract: The modern Turkish alphabet is consisted of 29 letters. The modern Macedonian alphabet has 31 letters. Turkish and Macedonian languages classify sounds in two general categories: vowels and consonants. Turkish language has 8 vowels (a, e, i, ı, o, ö, u, ü) and 21 consonants (b, c, ç, d, f, g, ğ, h, j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z). Macedonian language has 5 vowels (a, e, и, o, y) and 26 consonants (б, в, г, д, ё, ж, з, s, j, к, л, љ, м, н, њ, п, р, с, т, ќ, ф, х, ц, ч, џ, ш). This paper will provide a contrastive analysis of the Turkish and Macedonian phonological systems and will offer an account of their similarities and differences.

Keywords: *vowels, sonants, consonants.*

ГОД. III
БР. 5

ПАЛІМПСЕСТ

PALIMPSEST

VOL. III
NO 5

